

Філософія науки, її роль у формуванні соціального компонента професійної ідентичності, критичного мислення у процесі здобування студентами вищої медичної освіти

Л. В. Кравчук¹, Т. Б. Кадобний², Л. О. Кравчук³, С. В. Кухарчук⁴

Опубліковано	Секція	УДК
30.01.2026	Освіта	165:378:61

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18955196>

Анотація. У статті досліджено особливості використання профайлінгу у сфері митного та прикордонного контролю як криміналістичного інструменту виявлення та документування контрабанди культурних цінностей, зброї та наркотичних засобів. Актуальність теми зумовлена зростанням кількості зареєстрованих кримінальних проваджень за фактами контрабанди, ускладненням способів незаконного переміщення предметів через митний кордон України, підвищенням рівня організованості та транснаціоналізації відповідної злочинної діяльності. Проаналізовано статистичні дані щодо динаміки кримінальних правопорушень, передбачених статтями 201, 201-1, 201-3, 201-4 та 305 Кримінального кодексу України, та наголошено на високому рівні латентності досліджуваних діянь.

Обґрунтовано доцільність комплексного поєднання машинних профілів ризику, що функціонують у межах автоматизованих систем управління ризиками, із немашинним поведінковим профайлінгом, який здійснюється посадовими особами митної та прикордонної служби під час безпосереднього контролю. Розкрито криміналістичний потенціал профайлінгу як засобу формування інформаційної моделі механізму контрабанди, виявлення типових індикаторів ризику та ознак організованості злочинної діяльності.

Визначено специфіку застосування профайлінгу залежно від предмета контрабанди. Показано, що у сфері незаконного переміщення культурних цінностей

¹ доктор історичних наук, професор кафедри педагогіки вищої школи і суспільних дисциплін Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України (Тернопіль, Україна), e-mail: kravchuklv@tdmu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-0805-6709>

² кандидат філософських наук, доцент кафедри педагогіки вищої школи і суспільних дисциплін Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України (Тернопіль, Україна), e-mail: kadobnyj@tdmu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-9150-2051>

³ кандидатка біологічних наук, доцентка кафедри загальної хімії Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України (Тернопіль, Україна), e-mail: kravshuklo@tdmu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-5046-9910>

⁴ студентка III курсу Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України (Тернопіль, Україна), e-mail: kuharchuk_sofvol@tdmu.edu.ua
<https://orcid.org/0009-0000-0320-9262>

акцент зміщується на аналіз документальних та інформаційних ознак; щодо контрабанди зброї – на поєднання логістичних, технічних і поведінкових індикаторів; у протидії наркотрафіку – на виявлення психологічних маркерів та поведінкових аномалій. Узагальнено спільні криміналістично значущі риси застосування профайлінгу та доведено його значення для своєчасного викриття і припинення контрабандних схем.

Ключові слова: профайлінг; профіль особи, ідентифікація, злочинна діяльність, протидія злочинам, контрабанда, культурні цінності, незаконний обіг зброї, незаконний обіг наркотичних засобів, криміналістичне забезпечення.

Use of profiling capabilities in the field of customs and border control in countering smuggling

Abstract. The article examines the specific features of using profiling in the field of customs and border control as a forensic tool for detecting and documenting the smuggling of cultural property, weapons, and narcotic drugs. The relevance of the topic is обусловед by the increase in the number of registered criminal proceedings related to smuggling, the growing sophistication of methods used to illegally move items across the customs border of Ukraine, as well as the rising level of organization and transnationalization of such criminal activity. Statistical data on the dynamics of criminal offenses предусмотрені by Articles 201, 201-1, 201-3, 201-4, and 305 of the Criminal Code of Ukraine are analyzed, and emphasis is placed on the high level of latency of the studied acts.

The expediency of a comprehensive combination of machine-based risk profiles operating within automated risk management systems with non-machine behavioral profiling carried out by customs and border officials during direct control procedures is substantiated. The forensic potential of profiling as a means of forming an informational model of the smuggling mechanism, identifying typical risk indicators, and detecting signs of organized criminal activity is revealed.

The specifics of applying profiling depending on the object of smuggling are determined. It is shown that in the sphere of illegal movement of cultural property, the focus shifts to the analysis of documentary and informational indicators; in the case of weapons smuggling, to the combination of logistical, technical, and behavioral indicators; and in countering drug trafficking, to the identification of psychological markers and behavioral anomalies. The common forensically significant features of the use of profiling are generalized, and its importance for the timely detection and suppression of smuggling schemes is substantiated.

Keywords: profiling; personal profile; identification; criminal activity; crime prevention; smuggling; cultural property; illicit trafficking in weapons; illicit trafficking in narcotic drugs; forensic support.

Вступ

Аналіз сучасного стану злочинності в Україні свідчить про стабільно високий показник кількості вчинюваних протиправних діянь, серед яких особливої шкоди національним інтересам та економічній безпеці держави завдає контрабанда. Офіційна статистика Офісу Генерального прокурора свідчить, що попри незначний спад у 2022 році у зв'язку із ескалацією збройної агресії РФ проти України та значним розширенням зони ведення бойових дій, кількість зареєстрованих кримінальних проваджень за статтями 201, 201-1, 201-3, 201-4 та 305 Кримінального кодексу України залишається стабільно високою. Зокрема, у сумі за вказаними статтями у 2023 році було обліковано 270 кримінальних проваджень, у 2024 – 352 кримінальних проваджень, а у 2025 – 399 кримінальних проваджень [7]. Разом із тим, необхідно враховувати, що правоохоронцям

вдається викрити далеко не усі факти вчинення контрабанди, зважаючи на високий рівень латентності даного виду злочинної діяльності.

Як специфічний різновид злочинної діяльності контрабанда характеризується якісною трансформацією способів її вчинення, підвищенням рівня організованості та розширенням транснаціональних зв'язків представників кримінального середовища, причетних до контрабанди. Особливої суспільної небезпеки у сучасних умовах функціонування вітчизняного суспільства набуває незаконне переміщення через митний кордон України предметів, як відносяться до культурних цінностей, зброї та наркотичних засобів, нелегальний обіг яких становить окремий сегмент кримінального ринку з високим рівнем латентності, конспірації та професіоналізації його учасників.

Контрабанда культурних цінностей посягає на історико-культурну спадщину, сприяє незаконному обігу предметів мистецтва та археологічних артефактів, формує стійкі канали їх нелегального вивезення за кордон. Незаконне переміщення зброї створює підґрунтя для функціонування організованих злочинних угруповань та використання її у подальших кримінальних правопорушеннях. Контрабанда наркотичних засобів є складовою міжнародного наркобізнесу, що функціонує за чітко структурованими логістичними схемами, передбачає багаторівневий розподіл ролей і застосування складних механізмів маскуванню.

Зазначені види контрабанди характеризуються спільними криміналістично значущими рисами: використанням сталих маршрутів через державний кордон України, залученням підставних осіб, застосуванням фальсифікованих або підроблених документів, створенням фіктивних суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, використанням схованок, подвійного дна транспортних засобів, змішуванням заборонених предметів із легальними вантажами, налагоджування та використання корупційних зв'язків. При цьому спостерігається тенденція до підвищення організованості злочинної діяльності даної спрямованості – від епізодичних дій окремих осіб до стійких злочинних мереж із чітким функціональним розподілом ролей (організатори, логісти, перевізники, корумповані посередники, отримувачі).

У таких умовах особливої ваги набуває використання як машинних, так і немашинних аналітичних інструментів, здатних забезпечити виявлення типових та нетипових ознак злочинної діяльності ще на етапі переміщення предметів через митний кордон. Одним із таких інструментів є профайлінг, який у сучасних умовах боротьби із різними проявами порушення митних правил реалізується у двох напрямках:

розробка, впровадження та оновлення профілів ризику як робочого інструменту автоматизованої системи управління ризиками Державної митної служби України;

використання методології профілювання працівниками митної та прикордонної служб під час безпосереднього здійснення митних формальностей та прикордонного контролю осіб, які перетинають державний кордон України.

О.Ю.Бондар та В.І. Виноградчий профіль ризику в митній справі визначають як «опис сукупності критеріїв із заданими параметрами, що базуються на аналізі зібраної та систематизованої інформації, що використовуються з метою ідентифікації, класифікації та оцінки ризиків, пов'язаних з перетином кордону та митним оформленням». Також дослідники зазначають, що «профілі ризику допомагають митним службам визначити, які перевірки і контрольні заходи слід застосовувати до конкретних товарів та використовуються як інструмент управління ризиками на тактичному та оперативному рівні для виявлення ризиків та їх оцінки відповідно до реєстру ризиків» [2, с.15].

Дійсно, застосування профілів ризику відповідає міжнародним стандартам управління ризиками, розробленим у межах діяльності Всесвітньої митної організації (World Customs Organization) [9], а також враховує підходи, що використовуються

митними адміністраціями держав-членів Європейського Союзу у сфері протидії незаконному обігу культурних цінностей, зброї та наркотиків. Водночас у вітчизняній науковій літературі митний профайлінг переважно розглядається як елемент системи управління ризиками, тоді як його криміналістичний потенціал профілювання у діяльності працівників митної та прикордонної служб залишається недостатньо дослідженим.

Криміналістичне осмислення профайлінгу у митній та прикордонній сфері передбачає його дослідження як важливого інструменту формування інформаційної моделі механізму вчинення контрабанди та її виявлення. Профілі ризику, які застосовуються на основі машинних алгоритмів, акумулюють типові ознаки незаконного переміщення певних категорій предметів: аномалії у маршрутах перевезення, невідповідність заявлених характеристик товарів їх фізичним параметрам, нетипову частоту операцій суб'єкта, використання специфічних логістичних схем тощо. В той же час профайлінгу спрямований на запобігання протиправній діяльності шляхом виявлення потенційно небезпечних осіб і ситуацій із використанням методів прикладної психології [5, 112].

Особливої актуальності набуває дослідження ролі комплексного поєднання профілів ризику у митній справі із можливостями профайлінгу у сфері митного та прикордонного контролю задля виявлення ознак організованої злочинної діяльності, адже систематичність операцій, повторюваність маршрутів, використання одних і тих самих суб'єктів (кур'єрів) або транспортних засобів, специфічні способи маскування – усе це формує певний «криміналістичний портрет» контрабандної діяльності. Виявлення та аналіз таких ознак за допомогою профайлінгу створює підґрунтя для своєчасного викриття злочинних схем та їх документування, а також вжиття заходів, на попередження вчинення таких протиправних діянь у майбутньому.

Тому **метою** статті є дослідження профайлінгу у сфері митного та прикордонного контролю як криміналістичного інструменту виявлення та документування контрабанди культурних цінностей, зброї та наркотичних засобів як одних із найнебезпечніших видів контрабанди.

Наукове осмислення профайлінгу у сфері митного та прикордонного контролю обумовлене тенденціями зростання кількості випадків контрабанди зазначених категорій предметів, ускладненням способів їх незаконного переміщення та підвищенням рівня організованості відповідної злочинної діяльності.

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження становить комплекс загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання, застосування яких зумовлене міждисциплінарним характером проблематики застосування профайлінгу у сфері митного та прикордонного контролю.

Діалектичний метод використано для з'ясування сутності профайлінгу, його місця у системі криміналістичного забезпечення протидії контрабанді, а також для аналізу взаємозв'язку між змінами у структурі злочинної діяльності та трансформацією форм і способів її виявлення.

Формально-логічні методи (аналіз, синтез, індукція, дедукція, узагальнення) застосовано під час опрацювання наукових підходів до визначення понять «профайлінг», «профіль ризику», «контрабанда», формування авторського розуміння їх змісту та виокремлення характерних ознак застосування профайлінгу щодо окремих видів контрабанди.

Системно-структурний метод дав змогу розглянути профайлінг як елемент цілісної системи криміналістичного забезпечення діяльності митних і прикордонних органів, визначити його структуру (машинний та немашинний компоненти), а також

встановити його функціональні зв'язки з іншими засобами виявлення та документування злочинної діяльності.

Порівняльно-правовий метод використано для аналізу міжнародних стандартів управління ризиками, зокрема підходів, сформованих у межах діяльності Всесвітньої митної організації (World Customs Organization), а також практики держав-членів Європейського Союзу щодо застосування профайлінгу у протидії незаконному обігу культурних цінностей, зброї та наркотичних засобів.

Статистичний метод застосовано під час аналізу офіційних даних Офіс Генерального прокурора щодо кількості зареєстрованих кримінальних проваджень за фактами контрабанди з метою виявлення тенденцій та динаміки досліджуваного явища.

Крім того, використано елементи криміналістичного моделювання для формування узагальненої інформаційної моделі механізму контрабанди культурних цінностей, зброї та наркотичних засобів і визначення місця профайлінгу у процесі їх виявлення та документування.

Застосування зазначених методів у сукупності забезпечило комплексний аналіз особливостей використання профайлінгу у сфері митного та прикордонного контролю та дозволило сформулювати науково обґрунтовані висновки й пропозиції практичного спрямування.

Результати

Л.І. Аркуша та Н.О. Федчун визначають профайлінг як «комплекс соціально-психологічних методик оцінки та прогнозування поведінкових моделей людини, підґрунтям чого є аналіз поведінкових проявів, біхевіористичні та когнитивні дослідження: емоційне реагування, манери мови, стиль мислення, зовнішній вигляд, міміку» [1, с.9].

Сучасний стан наукової розробленості та практичної апробованості профайлінгу дозволяє стверджувати, що його застосування сприяє значному підвищенню ефективності вирішення різних завдань у діяльності правоохоронних органів, спрямованих на протидію злочинності. М. В. Дідковська-Бідюк стверджує, що з метою попередження протиправних намірів осіб необхідно звертати увагу на визначенні таких негативних психоемоційних станів і поведінкових комплексів, як стрес, агресія, страх, тривога, брехлива поведінка, стан гіпнотичного трансю [4, с.168].

Слід погодитися із Т.Ю. Подзолковою, що профілювання надає можливість отримати об'єктивну інформацію про потенційну небезпеку суб'єктів та може бути ефективно використане для вжиття превентивних заходів щодо підтримання громадського порядку з метою запобігання вчиненню різних неправомірним дій. Вчена до структурних компонентів профілювання включає:

- загальну характеристики: м'язовий тонус, рухова активність, спроби підтримувати певну дистанцію та просторове положення щодо представників правоохоронних органів, спостереження за власною поведінкою та поведінкою правоохоронців;

- вираз обличчя, включаючи брови, очі, погляд, губи, міміку;

- положення рук (жести);

- мову, звуки, дихання;

- вазомоторні реакції: колір шкіри, слиновиділення, пітливість, сльози [10, с.108].

Слід підкреслити, що ідеї щодо необхідності аналізу поведінкових особливостей осіб, які перетинають митний кордон України, не є новими для вітчизняної теорії та практики. Зокрема, у підручнику «Боротьба з контрабандою та порушеннями митних правил», виданого під загальною редакцією А.Д. Войцещука у 2008 році, відзначається, що посадові особи митних органів повинні застосовувати метод поведінкового аналізу,

спостерігаючи як за фізіологічними, так й за психологічними реакціями, які проявляються в особи, щодо якої проводиться митний огляд. А серед методів, що сприяють психологічній діагностиці особи у процесі декларування, автори підручника називають метод спостереження, бесіди та незалежних характеристик [3, с.195].

Подібним чином висловлюється й В.О. Корольов, який відзначає, що методика профайлінгу повинна застосовувати під час проведення бесіди (інтерв'ювання) із особами, які перетинають державний кордон, адже саме під час бесіди є можливість переконатися в злочинних намірах особи, або встановити факти злочинної діяльності. На його думку, профайлінг допомагає визначити характерні риси злочинця та його поведінковий почерк, виявити вербальні та не вербальні ознаки протиправної діяльності такої особи. В світлі цього вчений пропонує методику профайлінгу застосовувати в трьох аспектах спілкування: «вербальному – за допомогою слів; вокальному – голос, темп мови, тон; фізичному – мова жестів і рухів тіла (погляд в очі, міміка, положення тіла, рук)» [6, с.329].

Bolortungalag Getsel відзначає, що використання методів профілювання в службах прикордонного контролю є важливим для сучасної стратегії безпеки кордонів. На його думку, профілювання є ключовим інструментом для органів прикордонної безпеки, який допомагає у виявленні загроз та оцінці ризиків для захисту особистих, соціальних, державних та прикордонних інтересів, а економічна ефективність та універсальність профайлінгу роблять його цінним для розподілу ресурсів та операційної ефективності. Профілювання чудово підходить для виявлення злочинних мотивів, поведінки, ставлення та емоцій за допомогою спостережуваних характеристик, доповнюючи технологічні рішення, враховуючи людський фактор, який автоматизовані системи можуть ігнорувати [8, с.4].

Висновки. Враховуючи зазначене, можемо констатувати, що профайлінг у сфері прикордонного та митного контролю – це система методів виявлення осіб, транспортних засобів, вантажів або фінансових операцій з підвищеним ризиком криміногенності, що здійснюється шляхом аналізу поведінкових, інформаційних, маршрутних та документальних ознак. На відміну від криміналістичного профайлінгу, орієнтованого на вже вчинений злочин, тут ідеться переважно про превентивну, ризик-орієнтовану аналітичну діяльність, що застосовується до моменту завершення правопорушення.

Разом із тим слід підкреслити, що застосування профайлінгу у сфері митного та прикордонного контролю у протидії окремих видів контрабанди має свої певні особливості. Тобто з урахуванням специфіки предмета посягання, способів його переміщення та особливостей суб'єктного складу злочинців, можна стверджувати, що застосування профайлінгу у сфері митного та прикордонного контролю щодо виявлення контрабанди культурних цінностей, зброї та наркотичних засобів має різну спрямованість і криміналістичний акцент.

Так, контрабанда культурних цінностей характеризується високим рівнем інтелектуалізації та латентності. Організаторами та пособниками у її здійсненні нерідко виступають особи, які мають спеціальні знання у сфері мистецтвознавства, археології, антикварного ринку, а також користуються різноманітними способами приховування як самих предметів контрабанди від працівників митної та прикордонної служб, так і їх маскуванню. Окрім того, до вчинення контрабанди можуть залучатися особи, які вже мають злочинний досвід «кур'єрів» Тому профайлінг у цій сфері має не лише психолого-поведінкову (біхевіористичну), але й інформаційно-аналітичну та документальну спрямованість.

Основними орієнтирами для профілювання є: невідповідність заявленої вартості предмета його історико-культурному значенню; спроби декларування культурних

цінностей як «сувенірів», «копій», «предметів побуту»; нетипові маршрути переміщення предметів мистецтва, на які у особи є начебто справжні документи; участь посередників із мінімальною історією зовнішньоекономічної діяльності; наявність ознак підроблення експертних висновків або дозвільних документів.

У поведінковому аспекті характерною є демонстративна впевненість, намагання апелювати до правової обізнаності, підкреслення «легальності» походження предмета. Тому під час інтерв'ювання доцільним є використання деталізуючих запитань щодо походження, попередніх власників, способу набуття, умов зберігання. Невідповідності у відповідях можуть свідчити про штучність легенди та існування потреби більш пильного здійснення митних формальностей як щодо особи, яка перевозить предмети, які потенційно можуть бути віднесені до культурних цінностей, так і до самих предметів.

Отже, профайлінг під час виявлення даної категорії контрабанди орієнтований передусім на виявлення інтелектуально замаскованих форм незаконного переміщення та аналіз супровідної документації.

Що стосується контрабанда зброї, то зазвичай вона має виражений організований характер і часто пов'язана з діяльністю стійких злочинних груп. Предмет посягання має підвищений рівень небезпеки, що зумовлює іншу спрямованість профайлінгу – комбінування поведінкового аналізу з технічними та логістичними індикаторами ризику.

Під час застосування можливостей профайлінгу для виявлення контрабанди зброї криміналістично значущими можуть бути наступні ознаки: використання транспортних засобів із конструктивними змінами (схованки, подвійне дно); переміщення вантажів із невідповідністю вагових чи габаритних характеристик; транзитні маршрути через прикордонні регіони з підвищеними безпековими ризиками; повторюваність поїздок одних і тих самих осіб без очевидної економічної мети.

У поведінковому вимірі можуть спостерігатися підвищена напруженість, контрольованість рухів, уникнення зорового контакту, спроби мінімізувати комунікацію з посадовими особами митниці та прикордонної служби. Водночас учасники організованих груп можуть демонструвати надмірну впевненість або, навпаки, байдужість, що також потребує професійної інтерпретації.

Таким чином, профайлінг у сфері виявлення контрабанди зброї спрямований на ідентифікацію ознак організованої діяльності, логістичних закономірностей та фізичних індикаторів приховування предмета злочину.

Що стосується особливостей застосування профайлінгу у протидії контрабанді наркотичних засобів, то даний різновид контрабанди є найбільш динамічною та адаптивною формою злочинної діяльності. Вона поєднує як діяльність міжнародних наркосиндікатів, так і використання так званих «кур'єрів», які можуть не усвідомлювати повного масштабу злочинної схеми.

У цій сфері профайлінг має виражену поведінково-психологічну спрямованість, доповнену аналізом маршрутів і способів маскування, а типовими індикаторами є: короткострокові поїздки без логічного пояснення мети; невідповідність фінансових можливостей особи вартості подорожі; підвищена тривожність, ознаки страху, вазомоторні реакції (пітливість, тремор, зміна кольору обличчя); уникнення розгорнутих відповідей або надмірна деталізація легенди; наявність багажу з нетиповими конструктивними особливостями.

Важливою є здатність посадових осіб прикордонних та митних органів розпізнавати мікроповедінкові реакції, ознаки прихованого стресу або неузгодженості вербальної та невербальної поведінки особи. Саме для виявлення цієї категорії злочинів аналіз людських факторів відіграє особливо значущу роль, доповнюючи можливості технічного контролю.

Отже, профайлінг у протидії контрабанді наркотичних засобів спрямований на виявлення поведінкових аномалій та психологічних маркерів приховування протиправних намірів.

Попри відмінності у спрямованості, застосування профайлінгу щодо контрабанди культурних цінностей, зброї та наркотичних засобів має деякі спільні криміналістично значущі риси, зокрема:

1. Орієнтація на типові індикатори ризику, сформовані на основі аналізу попередніх виявлених правопорушень та типових схем контрабанди окремих видів.

2. Поєднання машинного та немашинного компонентів: автоматизовані профілі ризику доповнюються безпосереднім поведінковим аналізом особи під час комунікації та здійснення спостереження за її поведінкою.

3. Виявлення ознак організованості злочинної діяльності: повторюваність маршрутів, стабільність суб'єктного складу, використання однакових способів маскування.

4. Формування інформаційної моделі механізму злочину, що має значення для подальшого документування та розслідування контрабанди.

5. Превентивна спрямованість, оскільки своєчасне виявлення індикаторів ризику дозволяє припинити злочинну діяльність на стадії переміщення предметів через кордон.

Висновки

Таким чином, відмінності у застосуванні профайлінгу зумовлені природою предмета контрабанди та специфікою механізму його переміщення, тоді як спільною залишається його криміналістична функція – виявлення закономірностей злочинної діяльності та трансформація їх у систему практичних індикаторів для своєчасного викриття й документування контрабандних схем. Тому наукова розробка положень щодо особливостей використання профайлінгу у сфері митного та прикордонного контролю у протидії контрабанді є не лише актуальною темою здійснення наукових пошуків, але й має практико орієнтований характер. У сучасних умовах боротьби зі злочинністю профайлінг виступає важливим дієвим інструментом, здатним підвищити результативність роботи працівників митних та прикордонних органів.

Список джерел

1. Аркуша Л. І., Федчун Н. О. Основи профайлінгу : навчально-методичний посібник. Одеса : Юридична література, 2023. 56 с.
2. Бондар О.Ю., Виноградчий В.І. Формування профілів ризику в митній справі. *Київський економічний науковий журнал*. 2023. № 3. С.14-17. DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-765X/2023-3-2>
3. Боротьба з контрабандою та порушеннями митних правил: підручник / За заг. ред. Войцещука А. Д. Хмельницький: видавництво «ІНТРАДА», 2008. 328 с.
4. Дідковська-Бідюк М. В. Профайлінг як метод профілактики протиправних дій. *Юридична психологія*. 2017. № 2 (21). С.165-174.
5. Калюга К.В. Профайлінг – як сучасний засіб встановлення особи злочинця. *Збірник наукових праць Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2020. №69. С.110-115. DOI: <https://doi.org/10.17721/2519-481X/2020/69-11>
6. Корольов В.О. Застосування профайлінгу на державному кордоні України. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. №3. С. 327-330.

7. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування. Офіс Генерального прокурора : веб-сайт. URL : <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2>
8. Bolortungalag Getsel. Profiling in Border Control Services: A Mongolian Perspective. *International Journal of Innovative Technologies in Social Science*. 2025. 1(45). P.1-4. DOI: 10.31435/ijitss.1(45).2025.3226
9. ISO 31000:2018 Risk management – Guidelines. Second edition, February, 2018. 17 p. URL: https://zakon.isu.net.ua/sites/default/files/normdocs/dstu_iso_31000_2018.pdf
10. Podzolkova T.Yu. Ukrainian Experience In The Usage Of Profiling For Revealing Criminal Offenses. *Archives of Criminology and Forensic Sciences*. 2023. № 2 (8). P.106-110. DOI: <https://doi.org/10.32353/acfs.8.2023.08>